

Rectoria de Sant Esteve de Vilaramó

Gaià

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Junt a l'església de Sant Esteve de Vilaramó, al sector nord-est del terme de Gaià
Emplaçament	Ctra BV-4402 i seguir pista asfaltada uns 7 km. Al cementiri, camí direcció nord uns 150 m
Alçada:	583

Coordenades:

Latitud:	41.94796
Longitud:	1.93068
UTM Est (X):	411369
UTM Nord (Y):	4644551

Classificació

Número de fitxa	08090 - 87
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Any	1881
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Vic
Fitxes associades:	
<u>Església de Sant Esteve de Vilaramó</u>	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana

Descripció

Edifici de la rectoria de l'antiga parròquia de Sant Esteve de Vilaramó, que es troba adossat a la mateixa església, al costat de migdia. Es situa al cim d'un turó dominant i amb un extens panorama. La Rectoria es va edificar l'any 1881, uns anys després que Sant Esteve havia recuperat la categoria de parròquia. El fet que església i rectoria estiguin totalment adossades confereix al conjunt un aspecte atípic, ja que les dues construccions s'han fusionat tot formant un sol edifici, que és de planta més o menys quadrada i amb coberta a doble vessant. Així, a les façanes davantera i posterior els murs de l'església s'han adaptat per quedar integrats en aquest únic edifici. En canvi, la façana de migdia correspon íntegrament a l'edificació de la Rectoria. Es tracta d'una obra de característiques homogènies i feta en una sola fase constructiva. Consta de planta baixa més un pis i golfes. La façana principal es distribueix en dues parts: a la meitat dreta destaca una galeria amb dos arcs rebaixats; a la meitat de l'esquerra hi trobem el portal, rematat amb arc escarser, un balcó i altres finestres menors. El nivell de les golfes és ocupat per una sèrie de petites finestretes quadrades. Els murs són de maçoneria i totes les obertures són emmarcades amb maó. Tant la façana de ponent com la de llevant tenen també finestres, igualment emmarcades amb maó.

Història

L'església de Sant Esteve de Vilaramó està situada a la vall anomenada de Vila-ramó, en un turó prominent i dominant. A la part baixa d'aquest turó l'estudiós Josep M. Badia hi ha recollit superficialment fragments de ceràmica ibèrica i de l'edat del ferro, fet que indicaria un possible poblat o petit assentament d'aquesta època, el qual podria situar-se o bé a dalt del turó o bé a la part baixa. Segons Albert BENET (1984: 260), el topònim de Vila-ramó cal entendre'l com una contracció d'una possible vila Ramione (és a dir, una probable vila romana), que caldria situar en l'actual mas de Vilaramó, uns 600 m al nord-oest. Cal dir que, al voltant d'aquest mas s'hi han fet troballes de ceràmica d'època romana. Josep M. BADIA (2016: 57) considera que la denominació Vilaramó també podria fer referència a un vilar rural; és a dir, un grup de masos que en un temps fundacional de l'edat mitjana es constituïen a l'entorn d'un repoblador, i la terminació "amo" seria el nom d'aquest. L'esment documental més antic de l'església es pot situar entre 1025 i 1050. Això indica que hi havia una església anterior a l'actual i que aquesta correspondria al primer romànic o potser fins i tot al preromànic. Tenia la categoria de parròquia i el seu àmbit abastava la part nord del terme de Gaià.

Sabem per una visita pastoral que l'any 1590 aquesta església tenia dos altars; el major dedicat a sant Esteve i un altre dedicat a Santa Margarita. Aquesta advocació va venir de l'església de santa Margarita de Tortafè, dins de la mateixa parròquia. En aquest moment es va abandonar dita església i per això es va traslladar l'altar a la parroquial. Així doncs, com a mínim des del segle XVI la parròquia incloïa els masos que havien format part de Santa Margarita de Tortafè i que no pertanyien al castell de Gaià ni a l'actual municipi.

Al segle XVII l'església romànica va sofrir una important transformació. Es va ampliar pel costat nord, s'hi va construir una nau lateral, que es comunica amb la central per dues arcades de mig punt. La nova paret exterior es va fer aprofitant els carreus que es van treure en obrir els arcs a la paret romànica. Les obres van obligar a treure la volta romànica i fer-ne una de nova més alta, tot aixecant també la teulada. També es va fer un nou campanar d'espadanya. Les reformes van permetre acollir més altars, i el 1692 ja es parla d'un altar més, dedicat a sant Isidre. A mitjans de segle XVIII es va haver de fer una volta nova, que l'any 1775 estava a mig fer i que és l'actual.

A finals del segle XIX i principis del XX es van produir els últims canvis. El 1881 es va bastir la rectoria, enganxada a la paret de l'església. El motiu era que Sant Esteve havia recuperat la categoria de parròquia l'any 1878. Al nord de l'església s'hi afegí una capella fonda el 1898, probablement per posar-hi el

Santíssim. Avui està dedicada al Sagrat Cor. Finalment, el 1910 es va aixecar l'actual campanar de torre. Una mica abans, entorn del 1905, s'havia traslladat el cementiri a la ubicació actual, al costat del camí que va cap a la Vall de Vilaramó. Durant la Guerra Civil de 1936 l'església va ser cremada i es van perdre els elements ornamentals i l'arxiu. Després de la guerra, la rectoria va tornar a estar habitada fins els volts de 1955. L'últim rector va ser Lluís Vall. En aquests anys es va desplaçar la creu que hi havia davant de l'església uns metres enrere. El motiu era que el jovent aprofitava aquesta placeta per jugar a saque (una mena de frontó molt popular a l'època). Fruit d'aquesta activitat encara es poden veure unes línies blanques pintades al costat dret del portal de l'església. Després que el rector ja hagués marxat la Rectoria va estar llogada uns anys com a segona residència. Entorn del 2000 es va fer la teulada nova, sufragada amb els diners recollits amb les arrossades populars que s'hi van fer uns anys. Actualment s'hi diu missa tres cops a l'any.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 55, 57, 179-182

BENET CLARÀ, Albert; JUNYENT MAYDEU, Francesc; MAZCUÑAN BOIX, Alexandre (1984). "Sant Esteve de Vila-Ramó", Catalunya Romànica, vol. XI, "El Bages", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 260.

JUNYENT, Eduard (1948). "Itinerario histórico de las parroquias del Obispado", Hoja Parroquial, núm. 20, Vic.

IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm. 51.

